

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Δ' ΤΑΞΗΣ
ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 16 ΜΑΪΟΥ 2011
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Σολωμός

‘Ο Κρητικός

1 [18.]

.....
.....
‘Εκοίταα, κι ἡτανε μακριά ἀκόμη τ’ ἀκρογιάλι·
«Ἄστροπελέκι μου καλό, γιά ξαναφέξε πάλι!»
Τρία ἀστροπελέκια ἐπέσανε, ἔνα ξοπίσω στ’ ἄλλο
Πολύ κοντά στήν κορασιά μέ βρόντημα μεγάλο·
5 Τά πέλαγα στήν ἀστραπή κι ό οὐρανός ἀντήχαν,¹
Οἱ ἀκρογιαλιές καί τά βουνά μ’ ὅσες φωνές κι ἄν εἶχαν.

2 [19.]

Πιστέψετε π’ ὅ,τι θά πῶ εῖν’ ἀκριβή ἀλήθεια,
Μά τές πολλές λαβωματιές πού μόφαγαν τά στήθια,
Μά τούς συντρόφους πόπεσαν στήν Κρήτη πολεμώντας,
Μά τήν ψυχή πού μ’ ἔκαψε τόν κόσμο ἀπαρατώντας.
5 (Λάλησε, Σάλπιγγα! κι ἐγώ τό σάβανο τινάζω,
Καί σχίζω δρόμο καί τς ἀχνούς ἀναστημένους² κράζω:
«Μήν εἴδετε τήν ὄμορφιά πού τήν Κοιλάδα ἀγιάζει;
Πέστε, νά ἰδεῖτε τό καλό ἐσεῖς κι ὅ,τι σᾶς μοιάζει.
Καπνός δέ μένει ἀπό τή γῆ· νιός οὐρανός ἐγίνη·
10 Σάν πρῶτα ἐγώ τήν ἀγαπῶ καί θά κριθῶ μ’ αὐτήνη.
– Ψηλά τήν εἴδαμε πρωί· τῆς τρέμαν τά λουλούδια
Στή θύρα τῆς Παράδεισος πού ἐβγῆκε μέ τραγούδια·
Ἐψαλλε τήν Άνασταση χαροποιά ή φωνή της,

¹ αντήχαν = αντηχούσαν.

² ἀχνός = αμυδρή φιγούρα, ἔτοιμη να σβήσει.

³ τώρα ομπρός = μόλις, πριν από λίγο.

⁴ σκιρτησε = «σκιρτούσε»: αναταρασσόταν, χοχλός = κοχλασμός, βράσιμο.

⁵ πάστρα =καθαρότητα, διαύγεια.

⁶ ἐστένεψε = επιβλήθηκε (στην φύση), την ανάγκασε.

Κι ἔδειχνεν ἀνυπομονιά γιά νά' μπει στό κορμί της·

Ο οὐρανός όλόκληρος ἀγρίκαι σαστισμένος,

Τό κάψιμο ἀργοπόρουνε ό κόσμος ό ἀναμμένος·

Καί τώρα ὅμπρός³ τήν εἴδαμε· ὄγλήγορα σαλεύει·

‘Ομως κοιτάζει ἐδῶ κι ἐκεῖ καί κάποιονε γυρεύει»).

3 [20.]

Ἀκόμη ἐβάστουνε ἡ βροντή.....

Κι ἡ θάλασσα, πού σκίρτησε σάν τό χοχλό πού βράζει,⁴

Ἡσύχασε καί ἔγινε ὅλο ἡσυχία καί πάστρα,⁵

Σάν περιβόλι εὐώδησε κι ἐδέχτηκε ὅλα τ' ἄστρα·

5 Κάτι κρυφό μυστήριο ἐστένεψε τή φύση

Κάθε ὄμορφιά νά στολιστεῖ καί τό θυμό ν' ἀφήσει.

Δέν εἰν' πνοή στόν οὐρανό, στή θάλασσα, φυσώντας

Οὕτε ὅσο κάνει στόν ἀνθό ἡ μέλισσα περνώντας,

‘Ομως κοντά στήν κορασιά, πού μ' ἔσφιξε κι ἔχάρη,

10 Ἐσειότουν τ' ὅλοστρόγγυλο καί λαγαρό φεγγάρι·

Καί ξετυλίζει ὄγλήγορα κάτι πού ἐκεῖθε βγαίνει,

Κι ὅμπρός μου ἵδου πού βρέθηκε μία φεγγαροντυμένη.

Ἐτρεμε τό δροσάτο φῶς στή θεϊκιά θωριά της,

Στά μάτια της τά ὀλόμαυρα καί στά χρυσά μαλλιά της.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Να αναφέρετε ονομαστικά τρία από τα κύρια θέματα της Επτανησιακής Σχολής και για το καθένα να γράψετε ένα παράδειγμα από το ποιητικό κείμενο του Διονυσίου Σολωμού που σας δόθηκε.

Μονάδες 15

B1. Σύμφωνα με την Ελένη Τσαντσάνογλου, ένα από τα γνωρίσματα του σολωμικού έργου είναι ότι ο ποιητής συνθέτει τη φυσική και τη μεταφυσική πραγματικότητα.

Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο ποιητής επιλέγει να αναγάγει στο απόσπασμα 2 [19.] τη λυρική του αφήγηση σε επίπεδο μεταφυσικό;

Μονάδες 20

B2. Να επισημάνετε στο απόσπασμα 3 [20.] δύο διαφορετικά εκφραστικά μέσα και να τα σχολιάσετε.

Γ1. «Άστροπελέκι μου καλό, για ξαναφέξε πάλι!»

Τρία άστροπελέκια έπεσανε, ένα ξοπίσω στ' άλλο

Πολύ κοντά στήν κορασιά μέ βρόντημα μεγάλο.

Να σχολιάσετε το περιεχόμενο των παραπάνω στίχων σε δύο παραγράφους 80 - 100 περίπου λέξεων.

Δ1. Στο παρακάτω απόσπασμα από το ποίημα του Γεράσιμου Μαρκορά «Ο Όρκος» ο Μάνθος (ήρωας της Κρητικής επανάστασης των ετών 1866-1869, που έχει σκοτωθεί στο ολοκαύτωμα του Αρκαδίου) απευθύνεται στην ετοιμοθάνατη αγαπημένη του.
Να βρείτε τις ομοιότητες, ως προς το περιεχόμενο, που υπάρχουν στο απόσπασμα του Μαρκορά με το κείμενο του Κρητικού που σας δόθηκε.

Άκου, Εύδοκιά! ¹ – Σὰν ἔπαψαν στὸ οὐράνιο περιγιάλι
Τοῦ φτάσιμού μας ἡ χαραίς ² – ὡιμέ! – τὰ μύρια κάλλη,
Ποὺ ³ μ' ἔνα βλέμμα ἐξάνοιξα ⁴ τριγύρου σκορπισμένα,
Χλωμὰ καὶ κρύα μοῦ φάνηκαν, θυμούμενος ἐσένα.
Ἐπῆρα δρόμο μαρωνό. Σὰν πότε θὰ σὲ φέρῃ
Στὴν ἀγκαλιά μου ό Θάνατος ρωτοῦσα κάθε ἀστέρι,
Καὶ ὄμπρὸς ἀπέρναα ⁵ κ' ἔκανα σὲ Ανατολὴ καὶ Δύση
Τὸ ἀγαπητό σου τ' ὄνομα γλυκὰ νὰ ἡχολογήσῃ.
Σὲ πλάγι οὐράνιο, ποῦ ψυχὴ δὲν ἥτανε κάμμια,
Θλιμένος χάμου ἐκάθισα. Στὴ μοναξιὰ τὴ θεία
Τὰ πρῶτα τῆς ἀγάπης μας εὐτυχισμένα χρόνια
Μοῦ φτερουγιάζανε ὄμπροστά, σὰν τόσα χελιδόνια.
Στὰ μέρη, ποῦχαν μᾶς ἵδῃ ⁶ τόσαις φοραὶς ἀντάμα,
Ο νοῦς μου ξαναγύριζε – κ' ἵδες θαυμάσιο πρᾶμα! –
Ο, τι θωροῦσε ό λογισμὸς ἔπαιρνε σῶμα ὄμπρός μου,
Οπού ⁷ δὲν εἶναι πρόσκαιρο, σὰν τ' ἄλλα ἐδῶ τοῦ κόσμου.

.....
‘Ω! πᾶμε, ἀγάπη μου γλυκειά! πᾶμε, ό καιρὸς μᾶς βιάζει!
Δὲν εἶναι χόρτο ἡ λούλουδο ποῦ ἐκεῖ ⁸ νὰ μὴ σὲ κράζῃ.
Ἐκεῖ ἀπὸ χρόνια ἡ μάννα σου καὶ ό δοξαστός σου κύρης
Τὴ θεία φτερούγα τῆς ψυχῆς ἀκαρτεροῦν νὰ γύρης.
Πᾶμε! – ό καλὸς Ήγούμενος ⁹, οἱ Κρητικοί μας ὄλοι

Θὰ ἴδης ποῦ θάρχωνται συχνὰ στ' ὁραῖο σου περιβόλι,
Καὶ θ' ἀγροικήσῃς ἀπ' αὐτούς, ποῦ γύρω μαζωμένοι
Στὴ χλωρασιὰ¹⁰ θὰ κάθωνται, τί μάχαις ἔχουν γένη,
Καὶ πόσα ἐβάψαν αἷματα κάθε βουνὸ τῆς Κορήτης,
Πρὶν σκύψῃ πάλε στὸ ζυγὸ τὴν ἔρμη κεφαλή της.

Π.Δ. Μαστροδημήτρης, *Ο Όρκος του Μαρκορά*, Εκδόσεις Κανάκη, σσ. 140-141.

1. Εύδοκιά: το όνομα της αγαπημένης του Μάνθου
2. ἡ χαραίς: οι χαρές
3. ποῦ: που
4. ἐξάνοιξα: είδα, διέκρινα
5. ἀπέρναα: περνούσα
6. ποῦχαν μᾶς ἴδη: που μας είχαν δει
7. Όποῦ: που
8. ἐκεῖ: εννοεί στον Άδη
9. Ἡγούμενος: ο ηγούμενος του Αρκαδίου
10. χλωρασιά: βλάστηση, πρασινάδα

